

Nemška vlada razkriva fašistično zaroto

Objavila je dokumente, katere je policija zasegla pri zadnjih navalih na fašistične urade. Voditelji stranke protestirajo. Reparacijska plačila izključena iz proračuna

Berlin, 6. apr. — Dokumenti, ki kažejo, da so Hitlerjevi fašisti organizirali armado in bili pripravljeni na državljansko vojno takoj po predsedniških volitvah 13. marca, so bili predloženi vsem notranjim ministrom nemških držav na izredni seji, katero je včeraj sklical minister za obrambo in notranje zadeve Groener. Druge dokumente, o katerih vlada trdi, da vsebujejo dokaz o fašistični veleizdaji, je predložil javni prosekutor.

Vsi ti dokumenti so bili kopificirani v uradih fašistične stranke v policijskih navalih prošli mesec. Vsebinsko teh dokumentov kažejo, da aktivno in dobro organizirane fašistične armade.

Ta armada vključuje letalce, telegrafiste, železniške straže, špijone, sistem in druge grupe, katere so bile instruirane, naj v odločilnem trenutku navale na policijska in vojaška skladišča ter se polaste municije in orožja.

Policija trdi, da so fašisti v noči 13. marca preizkušali svoj tajni signalni sistem, katerega so sestavili voditelji, med katerimi je veliko število bivših članov armadnega štaba, ki so eksperti v organiziranju vojne.

Monakovo, 6. apr. — Uradniki tukajšnje fašistične organizacije so včeraj poslali protest v Berlin proti obdolžitvam, katere nemška vlada utemeljuje na podlagi zaseženih dokumentov, da so fašistični voditelji krivi veleizdaje. Protestni telegrami so bili poslani tudi predsedniku Hindenburgu in notranjemu ministru Groenerju.

Stuttgart, 6. apr. — Kancelar Bruening je včeraj v svojem govoru, ki ga je imel v mestni hiši, dejal, da je padec nemške marke neizogiben, ako bi se fašisti povzpeli na krmilo Nemčije.

Ponovna izvolitev predsednika Hindenburga, je rekel Bruening, bo ustvarila podlago za rešitev reparacijskega vprašanja in zagotovila Nemčiji enakopravnost z drugimi narodi.

Berlin, 6. apr. — Nemška vlada nadaljuje s sestavljanjem finančnih načrtov na temelju teorije, da ji ne bo treba več plačevati reparacij.

Proračun za fiskalno leto 1932-33 ne vsebuje nobene provizije glede reparacij. Prvič od končane svetovne vojne so reparacijska plačila izključena iz finančnih načrtov.

Vladna akcija je v soglasju z deklaracijo kancelarja Brueninga, katero je podal v prošlem januarju, da Nemčija ne more nadaljevati s plačevanjem reparacij in da bi vsak poskus, da se jo v to prisili, povzročil katastrofo ne samo v Nemčiji, temveč po vsem svetu.

Storije o prisiljenem delu v sovjetskih premogovnikih neresnične

Washington, D. C. — Na zaslišanju, ki se je te dni vršilo v uradu zakladniškega departmanta, so ameriški strokovnjaki, ki so se nedavno vrnili z donskega premogovnega polja v Rusiji, izpovedali, da so govorice o prisiljenem in kazniškem delu v sovjetski premogovni industriji brez vsake podlage. To je odgovor na obdolžitve nekaterih operatorjev na polju antracita v Pennsylvaniji, ki so par dni prej nastopili na zaslišanju in zahtevali, da zakladniški departament prepove uvoz sovjetskega premoga v Združene države, češ, da je produkt prisiljenega dela. Letni uvoz trdega premoga iz Rusije v Združene države znaša 200,000 ton.

POLITIČNI IZGREDI V BRITSKI KOLONIJI

Množica pretepla governerja Newfoundlanda ter izsilila resignacijo njegove vlade

St. John, N. F., 6. apr. — Razljutena množica deset tisoč oseb je včeraj razdejala poslopje državne zbornice, demoralizirala policijo in druge civilne oblasti, pretepla sir Richard Squiresa, governerja najstarejše britske kolonije in ga prisilila na resignacijo. Kmalu potem so tudi ostali člani vlade podali ostavko.

Demonstracija je bila v začetku mirna in nikdo ni slutil, da bo rezultirala v divjem izbruhu. Povod je dala zahteva civilnega prebivalstva, naj parlament uvede preiskavo obtožb o potvarjenju zapisnikov ekskuzivnega sveta. Izbran je bil komitej, katerega so tvorili odvetniki in pridigarji, da predložijo zahtevo parlamentu. Odboru se je pridružila večja skupina moških in žensk, in celo otroci, ki so odkorakali pred parlament, toda tam so bili informirani, da ne bodo takoj zašli. Medtem je množica naraščala ter izsilila vstop v poslopje, obkolila governerja in njegovo gardo, pričela razbijati šipe v oknih in metati vladne dokumente na ulice. Policija, ki je navallila na izgrede, je bila kmalu premagana in razorožena.

Situacija je postala tako kritična, da je asociacija veteranov svetovne vojne pozno ponoči sklicala sestanek v svojem glavnem stanu ter naznanila, da bo vzela policijsko oblast nad mestom v svoje roke.

Medtem pa je governer Squires, ki je nameraval odpotovati v Anglijo, odgodil odhod dokler ne bo vzpostavljena nova vlada.

Posojilo podonavskim državam

Francija sugestira posojilo \$50.000.000, ako te države pristanejo na nekatere koncesije

London, 6. apr. — Načrt, katerega bo Francija predložila na konferenci štirih velesil, ki se danes odvira v Londonu, predvideva \$50.000.000 podonavskim državam — Avstriji, Češkoslovaški, Ogrski, Jugoslaviji in Rumuniji. Konferenca bo razpravljala o soluciji gospodarske krize, v katero so te države zabredle.

Posojilo bodo te države dobile le, ako pristanejo na nekatere koncesije. Te koncesije so svobodna trgovina ali pa vsaj preferenčna carina. Morebiti bodo morale podonavske države pristati tudi na mednarodno kontrolo nad uporabo tega posojila.

Konferenca se bo vršila v uradu angleškega zunanjega ministrstva.

Veletrgovina reducirala plače Boston, Mass. — Jordan Marsh Co., ki je pred kratkim odpravila več sto delavcev, je sedaj odredila redukcijo za deset odstotkov. Ta družba lastu je najstarejša in največja veletrgovina v Bostonu.

Obsodba ruskih atentatorjev

Kazen je smrt radi napada na nemškega diplomata

Moskva, 6. apr. — Judas Stern in Sergej Vasiljev, ki sta priznala, da sta skušala umoriti dr. Fritz Twardovskija, uradnika nemškega poslanstva, pred par tedni, sta bila včeraj obsodena na smrt na obravnavi pred sovjetskimi vrhovnimi sodiščem.

Obravnava je trajala dva dni. Prosekutor je bil Nikolaj Krilenko, ki je zahteval smrtno kazen. Oba obsodena bosta postavljena ob zid in ustreljena.

Prosekutor je skušal dokazati, da sta bila obtožena v zvezi z neko antikomunistično organizacijo na Poljskem, katere je pred par leti skovala zaroto za umor Mihaela Kalinina, predsednika sovjetske Rusije.

Dvojica je priznala krivdo v zvezi z atentatom na življenje nemškega diplomata. Stern je prejel izjavo, da je bil Twardovski obstreljen po pomoti, kajti kroglja je bila namenjena nemškemu poslaniku dr. Herbert von Dirksenju.

Vasiljev je zagovarjal, da se ne bi smelo kazeti za mlo kazen. Poudarjal so, da je bil Vasiljev vzgojen kot sin veleposelnika in v antisovjetskih šolah. Obtožbenec sam je do zadnjega trdil, da je sovjetski agent, ki je bil razglašen za sovjetskega agenta. Sternovi odvetniki na prošnjo svojega klienta niso predložili obrambnih argumentov, in ko je bila razglašena obsodba, je Stern izjavil, da nima ničesar pripomniti.

Vsa gledališča v Parizu zaprta vrela

Lastniki "zastavljali" proti višjim davkom

Pariz, 6. apr. — Najbolj vesele in razigrane mesto na svetu, Pariz, je sinoči izgledalo kot mračni London na deževno nedeljo. Lastniki gledališč, nočnih klubov in drugih zabavišč so zaprli vrata kot protest proti visokim vladnim davkom. Ta davek predstavlja 86% dohodkov teh zabavišč poleg drugih, ki jih morajo plačevati vse francoske industrije.

Nekateri Parizani, ki niso čitali listov, so prišli pred gledališča, katerih vrata so bila zaprta. Tam so videli velikanske napise, ki so obtoževali premijerja Tardieuja, da je prelomil dano obljubo in namesto, da bi urgiral olajševalno davčno zakonodajo, je zvišal davke na zabavišča.

"Stavka" lastnikov zabavišč je znamenje, kaj vse se lahko zgodi, ko se parlament po volitvah ponovno sestane na zaslišanju, ako ne bo znižal davkov ter s tem preprečil uničenje te industrije. Kako dolgo bo "stavka" trajala, se sedaj ne more vedeti, kajti parlament prične zborovati šele 1. junija. Ako bodo ostala zabavišča zaprta, bo vlada izgubila \$60.000 dnevno na davkih.

Tudi lastniki gledališč v drugih mestih so se pridružili "stavki". Edino vladno gledališče — Comedie Francaise, Odeon in Opera Comique — so bila sinoči odprta.

PACIFISTI UGRAJO BOJKOT PROTI JAPONSKI

Pravijo, da Japonska ne bo izpuščala Mandžurije iz svojih rok, ako ne bo v to prisiljena

New York, 6. apr. — The World Tomorrow, glasilo ameriških pacifistov, urgira svetovni ekonomski bojkot proti Japonski, da se jo s tem prisili na odpoklic njene oborožene sile iz Mandžurije in Sangaia.

V članku, v katerem omenja dogodke, ki so dovedli do krize na Daljnem vzhodu, je rečeno, da bi morala Liga narodov podvzeti bolj drastične korake proti Japonski v interesu svetovnega mira. Insistirati bi morala na odpoklic japonskih čet iz kitajskih teritorijev, ker je Tokio jasno pokazal, da nima namena zapustiti Mandžurije, ako ne bo v to prisiljen. Ako bo Kitajska oborožila svoj ogromen človeški material, bo to velikanska nevarnost ne samo za Japonsko, temveč za ves svet. Ekonomski bojkot bi nedvomno udaril tudi na dolžne ljudi v vseh državah, toda to se vsekakor ne more primerjati z izgubami nove svetovne vojne, ki se lahko izide iz sedanjega konflikta.

Socialist Sherwood Eddy, ki je bil v Mandžuriji, ko so Japonci okupirali Mukden, v isti številki piše, da bo militaristična klika, ki je sedaj na krmilu Japonske, porinila državo v ekonomski bankrot, v vojno s sovjetsko Rusijo, ki je radi japonskih militarističnih aktivnosti neizogibna stvar, temu pa bo sledila revolucija doma. Položaj na Daljnem vzhodu ogroža moderno civilizacijo in velesile bodo morale podvzeti drastične korake proti Japonski, da preprečijo novo svetovno vojno, pravi Eddy.

Vladna pomoč ponovno pred senatom

Costigan in La Follette bosta podpirala Wagnerjevo predlogo

Washington, D. C. — (FP) — Znamenja kažejo, da se bo v kratkem obnovila bitka v senatu glede vladne pomoči za brezposelne. Senator Wagner je dobil zagotovilo, da bo prišla zadeva na razpravo, kakor hitro bo senat rešil carinska vprašanja, ki jih vsebuje načrt, ki ga je predložila administracija. Senator La Follette in Costigan, ki sta sponzorirala originalno predlogo za pomoč žrtvam depresije in katere je bila poražena 18. februarja, sta naznanila, da bosta podpirala Wagnerjev osnutek.

Sedaj izgleda, da bo Wagnerjev osnutek sprejet v višji zbornici. Mestne in državne blaginje so izčrpane in ne morejo več zmagovati bremen. Brezposelnost še vedno narašča in vlada bo morala nekaj storiti, da olajša budo v velikih industrijskih mestih, kakor tudi med kmeti, ki so zabredli v poteškoče vsled stalnega padanja cen poljedelskih produktov.

Miličniki proti rudarjem v Indiani

Asociacija premogovnih operatorjev zahteva, da rudarji pristanejo na redukcije

Terre Haute, Ind., 6. apr. — Medtem, ko je governer Harry L. Leslie zagrozil, da bo poslal državno milico, da potlači rudarske izgrede v okraju Sullivan in v drugih krajih, je Indiana Coal Operators' Ass'n poslala ultimatum rudarjem. V ultimatu pravi, da bo plačevala za dnevno delo \$4, namesto \$6.10, kot določa mezdna pogodba, ki je potekla 1. aprila.

Governerjeva akcija je sledila poročilu o rudarskih izgredih v Sommerville, Starbournu in Sullivanu. Henry Smith, predsednik premogovne družbe v Sullivanu, je informiral državnega tajnika L. Chaseja, da so stavkajoči rudarji zagrozili z nasilji in da je imel William Mitch, organizator rudarske unije, hujskajoče govore.

Mitch in Abe Vails, uradnik enajstega premogovnega distrikta UMW, sta včeraj odšla v Indianapolis na razgovor z governerjem. Zanimala sta poročila o izgredih, Mitch pa je dejal, da je imel samo en govor, ki pa ni bil hujskajoč.

Unijski uradniki so odklonili komentar glede ultimata operatorjev. Rekli so, da bodo podali izjavo pozneje, ko bodo proučili novo mezdno lestvico.

Napredok zadrzne kolonije

Pridobila je veliko plantažo, kar ji bo omogočilo ekspanzijo njenih aktivnosti

Newlanu, La. — (FP) — Llanu zadrzna kolonija je kupila eno največjih in najbogatejših plantaž v državi Louisiana, katero bo operirala kot enoto kolonije na bazi svojega geala "produkcija za uporabo, ne za profit". Plantaža obsega 2,700 akrov v distriktu, kjer uspeva sladkorni trs, koruza, krompir, oranže in vsake vrste zelenjava. Gnojila niso potrebna, ker je zemlja se lo rodovitna. To zemljo je kupila od federalne zemljiščne banke. Uprava banke je tudi naznanila, da je pripravljena prodati še več zemlje, kar bo omogočilo zadrugi formiranje enot, na katerih bodo lahko tisti, ki so pripravljeli delati na zadrugi podlagi, lahko uživali sad svojega truda.

Uprava kolonije urgira vse prijatelje zadrugnega gibanja, naj se zavamejo za ta projekt in ga podpirajo.

Z delom na novi plantaži se bo takoj pričelo pod avspicijo zadrugne kolonije v Newlanu. Zadrugarji bodo apelirali na delavske in druge organizacije za sodelovanje, ker so mnenja, da bo njihov program odpravljal bedo, zločine in potrebe po organizirani miloščini.

25 milijonov brezposelnih

New York, 6. apr. — Krog 25,000,000 delavcev je brezposelnih v državah zapadnjaške civilizacije, polovica teh v Evropi, piše dr. Woytinsky v "International Labor Review". Padec v produkciji v teh deželah od oktobra 1. 1929, od pričeta krize do konca prejšnjega leta, predstavlja izgubo \$35,000,000,000, ali trikrat večjo vsoto kot jo predstavlja zlato v vseh državah. Woytinsky pravi, da ni še nikakih znamenj, ki bi kazali na izboljšanje svetovnega ekonomskega položaja.

Uspehi čevljarjev delavcev

Lynn, Mass. — V tekoči stavki čevljarjev delavcev je že petnajst tovarnarjev pristalo na zahteve stavkarjev in podpisalo pogodbo s unijo. Nekateri tovarnarji se še upirajo, toda znaki kažejo, da bodo delavci zmagnali.

ZA ZBLIŽANJE MED SOVJETI IN AMERIKO

Značilen sestanek reprezentantov ameriških in sovjetskih industrij in trgovine

Chicago, 6. apr. — Bankirji, tovarnarji, inženirji, železniški magnati, odvetniki in profesorji so se te dni sestali na banketu, ki ga je priredila Rusko-ameriška trgovska zbornica v hotelu Blackstone.

Glavna govornika sta bila Ralph Budd, predsednik Burlington železnice, ki se je lanko leto mudil v Rusiji in proučeval sistem sovjetskih železnic, ter Peter Bogdanov, načelnik Amort Trading korporacije, sovjetske trgovinske organizacije v Združenih državah.

Budd je naglašal sličnost železniških problemov v Združenih državah in Sovjetski uniji, zlasti v kolikor se nanašajo na teren in razdalje. Rekel je, da bi sovjetska vlada potrebovala najmanj dve milijardi dolarjev za "amerikaniziranje" svojih železnic in nadaljnjo milijardo za zgraditev 25,000 milj železniških prog, ki jih potrebuje. Opozoril je navzoče na skoro neomejen trg v Rusiji za ameriške proizvode, ako bi se trgovinske ovire na tej strani odpravile.

Te ovire in zapreke je v detajlih pojasnil Bogdanov. V svojem govoru je omenil, da Rusija ne more dobiti kredita v tej deželi pod aličnimi pogoji kot v Veliki Britaniji in Nemčiji. To je tudi vzrok, da grede naročila, ki bi jih lahko dobila Amerika, v Nemčijo in Anglijo. Sovjetska unija potrebuje dolgoročne kredite in Bogdanov je večkrat poudaril, da Rusija točno izplačuje svoje obveznosti.

Bogdanov je dejal, da so vse obdolžitve glede sovjetskega dumpinga, prisiljenega in kazniškega dela neutemeljene. Več kot polovico sovjetskih naročil v zadnjih letih so izvršile ameriške firme v srednjih državah. Rekel je, da prva petletka, ki bo letos zaključena, predstavlja investiran kapital 35 milijard dolarjev; drugi petletni načrt, ki ga bodo pričeli izvajati prihodnje leto, pa bo predstavljal investicijo 70 milijard dolarjev.

Načelnik sovjetske trgovinske organizacije je sugestiral za zasedanje ameriškega veleposelnika, naj pošlje svoje delegacije v Rusijo, da se na licu mesta seznanijo z napredkom, ki ga je napravila sovjetska vlada v zadnjih letih.

Ameriški protesti proti fašistični primigi

Chicago, 6. apr. — Dr. A. J. Carlson, profesor fiziologije na dikaski univerzi, poziva v aprilski številki revije "Science" ameriške znanstvenike, naj se ne udeležijo mednarodnega fiziološkega kongresa, ki se odvira prihodnje poletje v Rimu, kot protest proti Mussolinijevi odredbi, da mora vsak italijanski vseučiliški profesor položiti prisego lojalnosti fašističnemu režimu.

Kongresa se običajno udeležijo veliko število ameriških znanstvenikov. Dr. Carlson pravi, da je Mussolinijeva odredba direktna napad na akademsko svobodo.

Sodnik suspendiral obsodbo proti agitatorju

Portland, Ore. — Ben Boloff je bil pred par meseci spoznan krivim kršenju zakona proti kriminalnemu sindikalizmu in obsodjen na deset let zapor. Sedaj je sodnik Elkwall suspendiral obsodbo pod pogojem, da odselej naprej Boloff spoštuje državne zakone.

Obsodba Boloffa je izzvala številne proteste, zlasti ker je bilo deset drugih delavskih agitatorjev, ki so sodelovali pri organiziranju delavcev in bili obtoženi kršitve omenjenega zakona, oproščenih.

Tornado na jugu je pred dobrim tednom porušil mnogo naselbin. Na sliki so razvaline mesta Northport, Ala., kjer je bilo 32 mrtvih in sto ranjenih.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE ZVEZE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Members: in Zdravstveno društvo (Slovene Chicago) in Kanado \$2.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$5.00 na četrt leta; na Chicago in Cincin \$1.50 na leto, \$2.25 na pol leta; na Cincin \$2.00 na leto, \$3.00 na pol leta.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$2.00 per year, Chicago and Cincin \$1.50 per year, Cincin \$2.00 per year.

One dollar per copy—Reprints are not for sale.

Advertising rates on application—Manuscripts will not be returned.

Member of the Federated Press

Member of the Federated Press

Member of the Federated Press

Member of the Federated Press

Member of the Federated Press

Member of the Federated Press

Member of the Federated Press

Member of the Federated Press

Member of the Federated Press

Member of the Federated Press

Member of the Federated Press

Member of the Federated Press

Member of the Federated Press

Member of the Federated Press

Member of the Federated Press

Member of the Federated Press

Member of the Federated Press

Member of the Federated Press

Member of the Federated Press

Member of the Federated Press

Member of the Federated Press

Member of the Federated Press

Member of the Federated Press

Member of the Federated Press

Member of the Federated Press

Member of the Federated Press

Member of the Federated Press

Member of the Federated Press

Member of the Federated Press

Member of the Federated Press

Member of the Federated Press

Member of the Federated Press

Member of the Federated Press

Member of the Federated Press

Member of the Federated Press

Member of the Federated Press

Member of the Federated Press

Member of the Federated Press

Member of the Federated Press

Member of the Federated Press

Member of the Federated Press

Member of the Federated Press

Member of the Federated Press

Member of the Federated Press

Member of the Federated Press

Member of the Federated Press

Member of the Federated Press

Member of the Federated Press

Member of the Federated Press

Member of the Federated Press

Member of the Federated Press

Member of the Federated Press

Member of the Federated Press

Member of the Federated Press

Member of the Federated Press

Member of the Federated Press

Member of the Federated Press

Member of the Federated Press

Member of the Federated Press

Member of the Federated Press

Member of the Federated Press

Member of the Federated Press

Member of the Federated Press

Member of the Federated Press

Member of the Federated Press

Member of the Federated Press

Member of the Federated Press

Member of the Federated Press

Member of the Federated Press

Member of the Federated Press

Glasovi iz naselbin

O "podučljivem" dogledu

Milwaukee, Wis. — Odkar je "naš Cene" prevzel v naši naselbini nalogo dviganja naše dične kulture, našega ponosa in raznih naših čednosti in nečednosti, smo postali učeni in izobraženi, kar se razvili iz dopisov v Cenotovem žurnalu in leposlovnih besed, kakor: fulati, gili, kiki, jagri, fila itd. — Imenitno vam pravim.

Clovek bi se ne ukvarjal s smešno, otročjo in neologizmi vsebinsko tega lista, ako bi ne upošteval interesov ljudstva, katerega se skuša zavajati v mnogih slučajih naravnost s banalnimi trditvami.

V zadnji številki Obzora je bil priobčen dopis, v katerem skuša biti neki dopisnik neznanako moder in razlaga svojo, po Cenetu posneto modrost na sledeči način: "Volilci, ne pustimo se fulati — v mestnem svetu si morajo na prste gledati — Hoan ima preveliko plačo — mi ne bomo nikdar nič imeli ne od enega ne od drugega — vsi so gili — oddajmo glasove za tistega, o katerem mislimo, da je najboljši".

Urednik, kateri je "nestrankarski", oziroma mu je vseeno, če je ljudstvo nezavedno, dokler doseže on svoje cilje, priobči s mirno vestjo take budalosti in je menda še ponosen na takega "so-trudnika". Seveda, dopisniku se ne more zameriti — od Cenotove šole ne more zahtevati učnosti.

Da pa se mu predoči nesmiselnost njegovih izjav, je treba posamezne vsaj deloma pojasniti.

Prijatelji, volilci se niso "pustili fulati" v preteklosti, kar se razvili iz naravnost imenitnih razmer, v katerih živimo. Vedno so poslušali zavajalce, vedno so glasovali za one, katere jim je priporočal vladajoči razred, pa so pričakovali, da bodo zastopniki buržoaznih interesov delovali za ljudske interese, za interese delovnega ljudstva.

Mesto Milwaukee služi sedaj kot vzor vsem drugim križem države, kar priznava tudi največji sovražnik socializma. Kakšne razmere so vladale v tem mestu, dokler so se še vsi volilci pustili "fulati" in glasovali za buržoazni stranki, je znano mogoče tudi dopisniku, ako mu ni, se lahko o tem prepriča pri vsakem starejšem naseljenku.

Toda socialisti niso imeli večine v mestnem svetu; kar se je doseglo, je pripisovati samo njih velikemu vplivu, predvsem pa delovanju hrabrega Hoana.

V Chicagu naprimer se volilci ne pustijo "fulati", zato pa imajo tako krasne razmere. Tako je po vseh drugih večjih in tudi manjših mestih križem Unije.

Napisalo bi se lahko: obširne stranke o razmerah v Evropi, o nešteti pridobitvah tamošnjega organiziranega delavstva, kakor naprimer na Dunaju, kjer vladajo že dolga leta socialisti in kjer je dosegla socialdemokratska administracija take uspehe, da hodi ekonomski in učenci iz vseh delov sveta proučevati socialistični sistem mestne vlade. Ko bi dopisniku mogel opisati vsaj deloma, kar so dunajski socialdemokrati dosegli samo glede stanovanjskih razmer za delavstvo, bi ga prav lahko prepričali, da je njegovo pojmovanje popolnoma napakno. Toda o tem kasneje.

Hoan ima preveliko plačo. — Predvsem je treba omeniti, da je Hoan odklonil ponudbo za javna predavanja in a tem plačo v znesku 2000 dolarjev na teden. — Zadoščenjo, ki mu ga prinaša njegovo veliko delo in ljubezen, katero vliva med delovnim ljudstvom, vse to je za tega moža več vredno, kakor pa denar.

Sicer pa — ali se dopisnik zaveda, da bi bilo štedenje, doseženo potom nizkih plač mestnih uradnikov, popolnoma napakno? Ali niso nizke plače tisto slo, ki rodi korupcijo? V tem nam nudijo najboljši dokazi zgodovine stare Rusije, Turčije in balkanskih držav. Vlade so dajale svojim uradnikom beraške plače, ti pa so segali zato pri vsaki priliki v državne blaginje, so bili koruptni, podkupljivi in do skrajnosti tatinski. Modernije države so bile v tem pogledu bolj zdrave in niso poznale take gile korupcije. Najlepši vzgled nam nudijo v tem Nemčija s svojim vzornim uradništvom.

Sicer pa je predbacivanje glede "visoke" plače za človeka s takimi sposobnostmi, ki vrši tako veliko delo v korist delovnega ljudstva, nizko in podlo. Ako bi Hoan hotel posvetiti svoje moči, sedaj, ko ima tako silen ugled, svojemu odvetniškemu poklicu, lahko postane v par letih milijonar. Toda on ni mož, da bi izdal delavske interese.

Pripomniti je še treba sledeče: Članom socialistične stranke in tudi mnogim drugim je dobro znano, kako mučno delo ima župan. On je v prvi vrsti odgovoren za mestno gospodarstvo; njegovo delovanje opazuje milijone ljudi te dežele, poleg tega pa ima stotine drugih dolžnosti, da znaša njegov delovni čas po 16 ur na dan, ker mora biti navzoč na številnih prireditvah, na shodih, na sejah številnih odborov, mora pozdravljati goste, delegate, sprejemati ducate odborov iz raznih delov mesta, mora nadzorovati vse mestne oddelke, prokušati številne probleme, ki so velikanskega gospodarskega pomena in delati načrte za bodočnost ter misliti stalno na zahteve razvoja našega mesta. In takemu človeku, kateremu se nudi desetkrat večji zaslužek na drugih straneh, oporeka nekdo tisoč dolarjev na mesec!

Končno pa bi dopisniku še svetovalo, naj se potrdi in pogleda enkrat stvari iz drugega stališča. Naj proučava socialistični nauk, naj skuša spoznati, zakaj je združenih danes milijone delavcev v tej mednarodni armadi, kaj vse je organizirano delavstvo že doseglo in za kaj se bori.

Sedaj se bijejo odločilni boji med delom in kapitalom, med novo dvigajočo se človeško družbo in staro, propadajočo. Ako spada dopisnik med delavstvo, tedaj gotovo občuti bliž, ki pada po naših plečih in se mora zavedati, da tako ne gre dalje, da mora priti do spremembe, da so postale razmere nemogoče.

Namesto, da čita dopisnik gluposti prej imenovanega lista, naj vzame v roke enkrat Prosveto in Proletarca, pa bo kmalu spoznal resnico in končno tudi, da spada baš on med tiste, kateri se dajo neprestano "fulati" po raznih kapitalističnih plačnicah, narodnjaških kričanjih in da delavstvo trpi baš vsled tega, ker je preveč takih, ki se dajo še vedno na ta način "fulati". Spartak.

Prireditve "Kraševcev"

Barberton, Ohio. — Prireditve "Združenih Kraševcev" prirediteljski klub "Kras" dne 9. aprila ob 7. zvečer v dvorani samostojnega društva "Domovina" na 14. cesti. Vstopnina je samo 25c, otroci so prosti. John Ujčić bo odprl program ter povedal nekoliko zgodovine iz 17. stoletja o Notranjski in Primorski, katerima sedaj vladajo črnorajčniki.

Ta prireditve bo vsebovala zanimive in bogate točke, da bo občinstvo imelo priliko se vprašati: kako danes onkraj morja naši od nas odrezani ljudje jedo, pijejo in živijo na ozemlju pod lastnim jarmom. Deklice in dečki v starosti pod osem let bodo

deklamirali in peli. Ziva slika o usmrtnosti starih naših bratov na vrhu Bazovice pri Trstu. Stiri tukajšnje žene, matere Kraševke, bodo zapele pesem "Lepa naša domovina". Nastopil bo tudi tukajšnji pevski zbor "Javornik" pod vodstvom Andreja Bombacha. Za tem sledi ples. Godca bosta izvrstna — Frank Gorjanc, po domače Čemeljak, in Pavel Lenasi, oboje iz Clevelanda, Ohio. Prigrizek bo izboren, pijača sladka.

Cenjeni rojaki iz Barbertona in okolice, kakor tudi iz Kenmore, Akrona, Woosterja, Rittmana, Magadore, Cantona, Millbranca, Clevelanda in od drugod, vas najljubneje vabimo, da se v obilnem številu udeležite naše prve prireditve in jamčimo, da vam ne bo žal poseta. Bomo ob priliki skušali povrniti. Na svidenje 9. aprila ob 7. zvečer! — Odbor.

Koncert hrvatskega radio kluba

Cleveland. — V nedeljo točno ob 7. zvečer v Slovenskem domu na St. Clairu priredi Hrvatski radio klub veliki koncert. Vsi se sežejo do rezervirani: \$1, 75c in 50c. Petnajst orkestrrov bo izvajalo krasne komade separatno, nakaar bodo vsi ti orkestri sodelovanjem tamburašev in mednarodnega orkestra nastopili skupno. Dodatno k temu bo v obliki dvoranah šest amplifiranih zvočnikov. To bo izredna prilika, da vidite in ališite oddajanje glasov po radiu. Zenske in otroci bodo oblečeni v narodnih nošah, a povrh vsega tega vam bomo predstavili zbor "Balkanah pevecov", ki čisto poje v radio, in pevski zbor "Slavulj", oboje iz Detroita, nazadnje pa tudi slovenski pevski zbor "Naš dom" iz Loraina, O.

Pridite na naš veliki nedeljski koncert v obilnem številu!

Stephen M. Robish, tajnik.

15-letnica "Lire"

Chicago. — Zadrjo nedeljo je pevsko društvo "Lire" praznovalo 15-letnico s koncertom v jedrnatni dvorani. "Lire" je bila pred leti med najboljšimi slovenskimi zbori v Ameriki. Sedaj ima 17 pevcev, osem žensk in deset moških s prilično dobri glasovi. Na koncertu so gostovali tudi zbori "Prešeren", "Adrija" in češki moški zbor "Lire". Krono je odnesla češka "Lire", ki je imenitno treniran zbor z nad 80 pevci. To skupino je res vredno poslušati. Tudi nastopi ostalih zborov so bili zadovoljivi.

Solisti so bili: John Barich, Hrvat, ki ima bogat in lep baritonski glas; Eleanor A. Measner je igrala na klavir "Grande Valse de Concert" dovršeno; mrs. Nemanich je nastopila z Zornomovo "Oj večer je že," in pevovala "Lire" Gabriel Chranovski. On ima nenavadno mehak in melodičen bariton, ki ga zna umetniško rabiti.

Nekakšna posebnost koncerta je bil govor demokratskega aspiranta za državnega pravdnika Barratt O'Hara, ki se poteguje za nominacijo. Dasl Irec, ima najrajši Jugoslovane, kot je zahteval. Njegova posebnost so bile obljube in poveljevanje Jugoslovancem, katerih je baje v

Chicagu 150.000, "pa nimajo nobenega sodnika, le štiri policaje, enega detektiva, ki (nadzira) je prišel od poročnikov, in le štiri Jugoslovani imajo mestna dela". Ako bo izvoljen, bo vsem Jugoslovancem preskrbel mestno delo ali pa v tovarnah. Z obljubami je bil tako generozen, da je bil njegov govor prava komedija. (Dejstvo, da je nastopil na prireditvi organizacije, "ki je proti politiki in neustrankarska", je bilo za nekatere presenečenje.) A. G.

Premogarska stavka v Illinoisu

Carlinville, Ill. — Illinoiski premogokopni operaterji in premogarski zastopniki, ki so zborovali štiri tedne v Majestic hotelu v Chicagu, niso prišli do nobenega zaključka. Prvi so za znižanje mezd na \$3.90 in \$4.00 za 8-urno delo, drugi pa zahtevajo \$7.00 in 6-urno delo na dan ter 5 dni dela v tednu. Zborovanje je bilo prekinjeno in nastala je stavka, v kateri je prizadetih 43.000 premogarjev. Pripravljeni pa so na nadaljnja zborovanja. Dana jim je prilika, ako katerega družba želi obnoviti obrat, da to lahko stori po stari lestvični pogodbi.

Danes, 1. aprila, Illinoiski premogarji praznujejo uniki dan, katerega so si zbrali leta 1898, ko so dobili zmago za 8-urno delo. — Louis Mahkovec.

Dragi pogrebi in izhod

Chicago. — Pred nekako štirimi leti je "Cleveland Press" pričel kampanjo proti pogrebniškim radi odruštvu — takrat beseda "raketi" se ni bila skovana. In kot vsaka kampanja ogorčenja najbrž tudi dotična ni pomagala in "raketištvo" v pogrebniškem biznisu tudi v Clevelandu gotovo nadalje evelte. Vsa to je razvidno iz dopisa nekega člana društva "V boj" št. 53, ki je pred nekaj tedni z veliko lopato lopnil po pogrebniških in zdravniških.

Ne bi se o tem oglasil, ako bi ne smatral, da so ljudje glede dragih pogrebov velike sami krivi. Kar opazujte "javno mnenje" tudi med nami in opazili boste, da je malo stvari toliko popularnih kot "lepi" — dragi — pogrebi. O lepi "trugi", cvetju, številu avtomobilov za pogrebom tega in tega se znanci pokojnika pogovarjajo tedne kot bi ne bilo nič važnejšega v življenju. Pišejo prijateljem in poudarjajo v listih o "veličastnosti" pogreba. To delno je sentimentalnosti, v mnogih slučajih pa radi ponasjanja, ki je prešlo v običaj.

Naravno je, da temu sentimentu prilivajo pogrebniški, ker to je njih biznis. Cimboli ljudje smatrajo potrebnim "lepe truge" in razkošne pogrebe, toliko več se zaslužijo. Dejstvo je, da ljudje bolj gledajo na dolar, ki je potrošen v zvezi z življenjem, kakor pa na stotak pri naročanju pogreba. Kdor pa je izajema in se upa kljubovati prevladujočemu ljudskemu mnenju in naroči skromen pogreb, tistega takoj obsodijo, češ, da je "akopuh in ranjki (ali ranjeku) ne privošči lepe truge" ali pa ugotovijo, "da se nista imela rada." Ako pa se glede slednje domneve res v pravem in je pogreb kljub temu raskošen, tedaj sorodniku umrlega očtajo, da je to storil, "ker je vesel, da se jo je iznebil."

Resnica je, ako bi se ljudje toliko brigali za doseg "lepega življenja" kot se za razkošne in drage pogrebe, bi prvič imeli lepše življenje, drugič bi pa ne imeli vzroka se priboševati nad oduštvom pogrebnikov. O tej ljudski šegi bi se dalo mnogo razpravljati, ker material je izredno bogat. Želim pa le poudariti, da se mi vidi malo stvari bolj bedastih na tem v bedo — mentalno in fizično — zavitem svetu kot raskošnost pri pogrebi. Kadar je človek mrtav, je mrtav; nič bolj "mirno" ne bo "počival", ako stane pogreb \$100 do \$150 ali pa stokrat ali stotisočkrat več. Tudi posabljen ne bo nič lažje po ožjih sorodnikih, oziroma še težje, ker ako delavska družina potrebi \$500 za pogreb namesto do \$150 in a tem porabi prihranke ali se še zadolži, nastane poleg čustvene rane tudi ekonomska.

Naglašam te stvari ne da bi bil materialist v ozkem ali osebem pomenu ali da ne bi bil

Smeš in jok

Med vsemi bitji ima samo človek sposobnost izražati svoje veselje in svojo žalost s smehom in jokom. Tega daru ne prinaša na svet, kajti dojenček je miren ali kriči, ne joče se pa in smeje. Obe te sposobnosti se razvijata šele z razvojem čustvenega življenja.

Smeš in jok sta zelo komplicirani dogajanja, kakor vse, kar je v zvezi s človeškim čustvovanjem in s človeškimi gibi, imata svoj sedež v svojem posebnem možganskem centru. Če tega uničimo, človek ne more več izražati svojih občutkov s smehom in jokom, lahko sicer skremži svoj obraz v smeh, a ta je prisiljen.

Smeš in jok sta predstavljanja nekako takole: Duševni vtisi razdražijo center za smeh na nam čisto neznan način in živci posredujejo ta dražljaj tako zvanim mimičnim obraznim mišicam, ki ležijo večji del v okolici ust in čela. Dražljaj učinkuje tudi na dihanje. Pljuča izdihajo zrak sunkoma in z nihanjem glaslik ter tresenjem mehkega neba se stvorijo tisti karakteristični zvoki, ki jih označujemo kot glase smeha.

Po dolgem smejanju imamo občutek, da nam primanjkuje zraka, ker se vdihavanje na račun sunkovitega izdihavanja izredno omeji. Poleg tega se močno pretresa tudi prečna mreža in trebušno mišičevje: zato pravimo, da nas od smeha "vse boli".

Jok ima s smehom to skupno, da se po njem izločujejo solze, dasi v različni množini. Smeh kakor jok dražita solzne žleze, ki ležijo za gornjim delom gornjih vek. Te žleze izločujejo slano tekočino, ki varuje roženico, da se ne osuši. Pod normalnimi pogoji se izločuje malo tekočine in izteka skozi tenak kanal v nos. Le če je ta kanal zaprt ali če se, kakor pri jok, izločuje preveč tekočine, steečejo solze po licih.

V ostalem vodi jok do čisto nasprotnih pojavov nego smeh. Kakor se obratno mišičevje pri smehu od skrajnosti napne, tako se razpusti pri joku. Poleg tega je vdihavanje sunkovito, dočim se izdihavanje podaljša. Po dolgem joku se lahko pojavijo krči v prečni mreži in nastanejo tisti neartikulirani zvoki, ki jih označujemo za ječanje.

Blaznost—krvna bolezen

Ameriški učenjak prof. Bancroft, eden najpomembnejših strokovnjakov v področju koloidne kemije, je napravil odkritje, ki utegne popolnoma spremeniti naše dosedanje naziranje o duševnih boleznih. S svojimi sodelavci je raziskoval možgane umrlih in je pri tem ugotovil, da v mnogih primerih ni prav nobene razlike med možgani neozdravljivih blaznikov in visoko inteligentnih posameznikov. Bancroft pa je tudi ugotovil, da utegne to presenetljivo dejstvo segati v področje koloidne kemije.

Svoja raziskovanja je oprl na opazovanje, da preidejo v narkotični sredstvi omamljene osebe v stanje silne razburjenosti, v katerem imajo vsakovrstne privide. Ta stanja so zelo podobna stanjem določenih duševnih bolnikov. Snovi, ki se da njimi takšno blaznost stanje umetno doseči, kakor kloroform, kokain, opij, alkohol itd., pa pripadejo isti kemični kategoriji. Če se združijo s krvnimi sokli, ustvarjajo namreč zasirjive beljakovine. Tako je prišel učenjak do teorije, da mora biti nezvest posledica nekega kemičnega procesa, med katerim se beljakovine v možganih sesirijo. To domnevo so potrdili tudi mikroskopska opazovanja živga tkiva.

Nadaljnja opazovanja so ugotovila, da je normalno stanje možganskih koloidov nekako v sredi med zasirjenjem in temu nasprotnim stanjem. Vsako drugačno stanje povzroči neke duševne znake, ki so tem očitnejši, čim večja je sprememba normalnega stanja. Iz tega bi sledilo, da človekovo duševno stanje ne označuje toliko stanja njegovih možganov, temveč stanje njegovih telesnih sokov. To pa pomeni, da blaznost ni bolezen možganov, temveč obolenje krvi. To je neke vrste zastrupljenje, ki ga povzročajo v krvni obtok prehajajoče strupene snovi. To pa tudi pomeni, da bi bilo mogoče blaznost zdraviti s preprečitvijo delovanja teh strupov. V tej smeri je Bancroft že začel svoje poskuse in kakor poročajo, je dosegel tudi senzacionalne uspehe.

Tobak in kadilčevo zdravje

So ljudje, ki prav gotovo ne prenesajo kajenja in takani ga običajno sami opuste. So tudi bolezniki, ki se hitro izboljajo, čim preneha pacient kaditi. V takšnih primerih je samo ob sebi umevno, da bo vsak zdravnik pacientu prepovedal kajenje, kakor bo tudi zahteval, da se prekomerno kajenje omeji. Če pa človek zmereno kadi in mu to ne škoduje, tedaj bi bilo nesmiselno, zapovedati mu, naj se užitku, ki ga ima pri tem, odpove.

Marsikateri strokovnjaki trdijo, da so srčne in žilne bolezni zaradi kajenja zelo pogoste — a drugi temu oporekajo. Pred vsem se zanesljiva statistika v tem pogledu ne da sestaviti in mnenje posameznega opazovalca je zelo odvisno od tega, da-li on sam kadi ali ne. Seveda pa so primeri, ko je močno kajenje temeljito pokvarilo kadičev arce in druge organe. Težko pa je določiti količino tobaka, ki naj bi za vsakogar veljala kot neškodljiva. V splošnem so vse tiste srčne in žilne bolezni v zvezi z uživanjem nikotina, pri katerih se pojavljajo težave, ki jih spremlja strah in različni napadi.

Zdravnik, ki naj odloči o tem, ali sme pacient kaditi ali ne, bo vedno upošteval tudi privado. Staremu človeku, ki kadi že desetletja, prepoved kajenja v splošnem ne more koristiti, utegne mu celo škodovati, ker lahko nastopijo astmatični pojavi, ki učinkujejo slabše nego težave, katere naj bi prepoved kajenja premagala.

Dr. Arthur H. Compton, čikaški znanstvenik, ki ima nasluge z raziskovanjem atomskih in kozmičnih žarkov.

Vesti iz Jugoslavije

(Glavna poročila iz Jugoslavije.)

TEŽKI POLOŽAJ KOVINARJEV

Velika anketa zastopnikov oblasti, delavcev, industrije in strokovnih organizacij v Ljubljani

Ljubljana, 14. marca 1932.

Na pobudo ljubljanske Delavske zbornice se je vršila večeraj 13. marca v Ljubljani v veliki dvorani Del. zbornice anketa o položaju kovinarjev, o položaju kovinske industrije in o tem, kako pomagati kovinarjem iz tega težkega položaja, v katerega so zaradi slabega stanja v industriji. Bili so na anketi zastopniki delavskih, strokovnih, političnih, sindikalnih, revirskih Slovenije, bili so zastopniki kovinskih podjetij, zastopniki Delavske zbornice in zastopniki oblasti.

Anketo je otvoril tajnik Delavske zbornice sodrug Urtnik, ki je orisal težki položaj in zastoj industrije v Sloveniji, zaradi katere so mnoga podjetja, ki so delavcev odpuščali, jim znižala mezde ali pa celo popolnoma ustavila svoje obrate. Industrija propada, in propada delavci.

Za njim je govoril zastopnik jeseniških kovinarjev, njih glavni zaupnik sodrug Jurij Jeram, ki je s številnimi in točnimi podatki orisal položaj tovarne in njihovega delavstva: Kranjska industrijska družba na Jesenicah odpušča s 15. marcem 2116 delavcev. Guštanjanska jeklarina dela 4 dni v tednu s 316 delavci; Tovarna Štore dela 4 dni v tednu s 237 delavci. Muta dela s 116 delavci; 2 obrata počivata, 2 obrata sta le delno zaposlena; Kovina v Mariboru zaposluje normalno 280 delavcev, zdaj le 90 delavcev s 32 urami tedensko; tovarna bakra zaposluje normalno 160 delavcev, zdaj obratuje le deloma s 115 delavci; Westnova tovarna v Celju zaposluje normalno 1400 delavcev, zdaj dela 3 do 4 dni v tednu s 901 delavcem; celjska cinkarna zaposluje normalno 380 delavcev, zdaj obratuje 3 do 4 dni v tednu s 267 delavci, od 9 peči sta samo dve v obratu; Strojne tovarne in li-varne zaposlujejo (v Ljubljani) normalno 420 delavcev, zdaj delajo le 4 do 5 dni v tednu; Saturnus v Mostah zaposluje normalno 490 delavcev, zdaj 411, a krajši delovni čas; Tovarna verig v Lescah krajša delovni čas, na Dobravi zaposluje Kranjska industrijska družba normalno 450 delavcev, zdaj jih ima le 70, a mislijo obrat s 15. marcem ustaviti.

Tako je stanje v kovinski industriji, tak je položaj kovinarskih delavcev v Sloveniji. Če bi pogledali še v rudarske revirje, bi bila slika slovenske industrije še strašnejša. S tem vzporedno gre slabšanje delavskega položaja, ki je postal s pogostimi zniževanji mezd v prav nevzdržen, zdaj pa kosi še brezposelnost in terja svoje žrtve.

Nato so govorili še drugi, med njimi podpravitelj štorske jeklarne, ki je govoril o napadni gospodarski politiki naše države, ki daje mnoga velika dela inozemskim tvežem v izvršitev. V državi gradijo pet novih železniških prog, a vseh pet polaga inozemska firma, ki tudi material naroča iz inozemstva. Tako gre državi denar v blaginjo inozemskih podjetij, domača podjetja pa zapirajo obrate, ker nimajo naročil.

V istem smislu je govoril tudi narodni poslanec Mohorič, ki je zastopal ministra za trgovino. Govoril je o žitnem režimu, ki je zadel Slovenijo, govoril o slabem položaju kmeta, čigar kupna moč je popolnoma oslabiljena ter o omenili, da imajo poljedelci v Vojvodini za pol milijarde žita v zalogi. Ž zitom ne vedo kaj početi, v državi pa strada na tisoče družin, ker nimajo niti skorje kruha. Poslanec Mohorič je omenil tudi novi ukrep vlade, s katerim znižuje državnim uslužbencem prejemke in da to pač ne more dvigniti kupne moči prebivalstva. Prav na rahlo se je dotaknil tudi beograjske čaršije in njenega odnosa do periferne industrije. Beograjska klika se namreč trudi utrditi industrijo v svoji okolici, ni ji pa do dviga

industrije v Sloveniji ali Hrvaški.

Anketa je pokazala dovolj jasno sliko, v kakem položaju se nahaja kovinarska industrija in v kakem delavstvo. Sprejeli so resolucijo, ki jo sestavi odbor po memorandumu, ki ga je poslala Delavska zbornica pred dnevi ministrom in poslanecem.

To je bilo 13. marca. Za 15. marca pa je napovedano, da se obrati na Jesenicah ustavi.

Sneg ubil otroka v Trbovljah

V Knezdolu pri Stojcu se je streha vsul novozapadli sneg na cesto ter pokopal pod seboj dveletno domačo hčerko Karline Zakonjšek. S snegom je prišel na otroka tudi kos žleba. Otroku je zlomilo tilnik in je bil takoj mrtev.

Požar pri Trojanah

Pod velikim trojanskim klanecem, pod Učakom, je požar uničil dva velika kozoleta posestnikov Antona Smerkolja in Lovra Kropivka. Ogenj je po nesreči zanehtal nekoliko pijani Smerkoljev hlapec, ki je šel s petrolejko v kozolet. Ogenj s Smerkoljevega kozoleta je preskočil tudi na sosedni Kropivškov kozolet. Kljub gasilec in sosedom, ki so vsi skušali ogenj pogasiti, je požar uničil oba kozoleta do tal. Škode imata oba posestnika precej.

Redukcija v Senovem odgojena

Kot smo poročali, so v Senovem pri Rajhenburgu odpovedali vsemu delavstvu službo s 15. marcem. Na intervencije raznih zastopnikov organizacij in oblasti ni bilo nikakega povoljnega odgovora. Namerava odpuščati se vzdržuje, la da so rok odpovedi odgodili za 6 tednov. Delavstvo ostane v službi torej še šest tednov, med tem pa bodo organizacije skušale preiskati prave vzroke, ki vodijo Trboveljsko premogokopno družbo pri tem koraku.

V vodnjaku težko ponesrečih

Pri Kastelcu na Pristavi v okolici St. Jeneja na Dolenjskem so kopali vodnjak. Med koparji je bil tudi 26 letni Martin Zupančič. On je na dnu vodnjaka kopal ter metal zemljo v vedro, ki so ga tovariši z vrvo dvigali iz jame. Vrv je bila zaradi dolge rabe zelo oguljena in natrgana. Delavci se na to niso ozirali, dokler se ni zgodila nesreča. Vrv se je nenadoma utrgal in težko vedro je padlo na Zupančiča. Delavci so naglo zmetali z njega prst, dvignili vedro ter rešili Zupančiča iz jame. Dobil pa je tako težke poškodbe na glavi, da bo najbrž podlegel. Prepeljali so ga naglo v bolnico, kjer v silnih mukah čaka smrti.

Umrlj so: V Novem mestu je umrl v starosti 77 let bivši župan Franc Perko, posestnik. Rodom s Slovenskih goric je v svojem službovanju prišel v Novo mesto, kjer je bil več let župan, začetnik vodovoda in ustanovitelj Mestne hranilnice itd. — V Ljubljani je umrla zdravnikova žena Anica Merčunova, v Ptuj 68 letna Tereza Valenko.

Dvema razparal trebuh

V novomeški okolici se je dogodil strašen zločin. Bajtar Janez Jakopin iz Gorenje vasi je dvema fantoma razparal trebuh, da se borita zdaj v novomeški bolnici s smrtjo. Na Gomili pri Mirni so se zbrali fantje pri posestniku Gregorju Moletu ter mu priridili pod oknom "ofroht", ker je imel Mole naslednjega dne svoj god. Posestnik je fante seveda povabil na pijačo in jedajo. Bila je noč in zato niso marali na pot domov v Zabrdje, ampak so kar pri Moletu prespali noč. Naslednjega dne zjutraj pa so se napotili proti domu. Ustavili so se v neki gostilni v Mirni, kjer so začeli spet piti in jesti, nato pa so plegli na peči in zaspali. Ko so se zbudili, so začeli spet piti. Med temi so bili: 22 letni Jože Možina, njegov brat 21 letni Polde, njuna mati Mina in 22 letni Janez Štrukelj, vsi iz Zabrdja. Ko so pili v Mirni, je prišel v gostilno tudi bajtar Janez Jakopin z dvema bratom. Med Jakopinovim bratom in Poldetom Možino je prišlo do pretepa, vanj so posegli še drugi in končalo se je hudob: Janez Jakopin je Jožetu Možini in Janezu Štruklju razparal trebuh, da so takoj izstopila čreva. Tudi mati Možinova je

dobila težke poškodbe ter se onesvestila. Oba težko ranjena pa so prepeljali v novomeško bolnico, kjer se borita s smrtjo. Jakopin in njegova dva brata so orožniki aretirali ter oddali novomeškemu sodišču.

Znižanje draginskih doklad

Zaradi "ravnovesja v proračunu državnih izdatkov" je vlada sklenila znižati državnim uradnikom in nameščencem draginske doklade. Zdej je izšla tozadevna uredba, ki določa, koliko znašajo znižane draginske doklade za posamezne stopnje in draginske razrede. Ministrski predsednik bo imel odaleč le 5000 Din osebne draginske doklade na mesec, uradniki pa od 50 do 775 Din.

To znižanje doklad stopi v veljavo s 1. aprilom. Državni nameščenci tega ukrepa svojega delodajalca — države ne bodo sprejeli z veseljem in udanim srem.

Novice z Goriškega

Požar. — V Gornjem Lokovcu je zgorelo poslopje, v katerem je bila nameščena osnovna šola. Poslopje je bilo last Antona Mraka. Zanehtali so poslopje najbrž po neprevidnosti udeleženci nekake večernega tečaja. Slamnatna streha in zaloga sena na podstrežju je pospešila požar, ki je hiao vpeleli.

Dvojni umor pred 11. leti.

V Rihenbergu se je pred 11. leti dogodil dvojni umor. Tatovi so vlomili v Mihelevo gostilno. Ko so bežali so ustrelili kmeta Martina Birso. Stirje napadalec so bili in vse štiri so naslednjega dne že zasledili v Skopem. A ko jih je hotel brigadir aretirati, so ustrelili tudi njega in zbežali. Kesneje so sicer aretirali tri, eden od teh je umrl v bolnici, druga dva pa je sodišče upustilo, ker jima ni moglo ničesar dokazati. Četrtega roparja Lovrenca Vovka iz Ospa v Istri niso dobili, ker se je umaknil v inozemstvo ter se sklatil po Češki in Avstriji. Leta 1928 so ga aretirali v Češki, izgnali v Italijo, kjer je bil obsojen na 26 let roboje. Na njegov priziv se je vršila nova razprava v Trstu ter je bil obsojen na 12 let zapor.

Razprave in obsodbe.

Goriško sodišče je obsodilo te dni tri fante, ki so pobegnili čez mejo brez potnega lista. V odsotnosti sta bila obsojena 21 letni Ciril Prižon in 18 letni Bogomir Širok na kazen po 5 mesecev zapor in 240 lir globe. Anton Martinuzzi iz Renč je pobegnil pred vojaškim službovanjem z begom v Jugoslavijo ter je bil zato obsojen na mesec dni zapor in na globo 2000 lir. Ivan Berlot iz Movskega je bil lani v Jugoslaviji brez potnega lista. Kanal-ski sodnik ga je obsodil na leto dni zapor. Pred dnevi so ga aretirali v Zadru ter prepeljali v Kanal.

"V ballio!" — Ballio imenujejo fašistično organizacijo za otroke. Vanjo vabijo fašisti z vsemi sredstvi. Kot dobro reklamo so uvedli tudi določbo, da je vsak član Ballile zavarovan za primer nezgode. Število članov se je zaradi take določbe in aprilske pritiska s strani fašistov vse-kakor povečalo. Zgodi pa se pogosto, da se organizacija upira res izplačati zavarovalnino ter se odkrižajo tega kar z enkratno podporo.

Naloga obratnih zaupnikov na Španskem

Španski minister dela je predložil parlamentu načrt zakona o sodoščevanju delavcev v obrtnih obratih.

Po zakonu je obratni zaupnik bolj ali manj pomožni organ strokovnih organizacij. Paziti mora na izvrševanje tarifnih pogodb, ki jih sklenejo strokovne organizacije. Poslati mora na tri mesece poročilo strokovni organizaciji o svojem delovanju. Dalje imajo obratni odbori nalogo, skrbeti za izvajanje socialnopolitičnih zakonov v obratu, sodelovati pri sestavljanju delovnega reda ter pregledati bilanco itd. Vodstvo obrata mora zaslišati zaupnike ob nameščanju in odpušcanju delavcev. Njih naloga v obratih je tudi, da sodelujejo pri organizaciji obrata in opazovati gibanje med produkcijo in mezdo. Pospeševati morajo tudi telesno in duševno blagostanje delavcev, splošno in poklicno izobrazbo. V njih delokrog spadajo tudi vajeniške zadeve. Zanimati se morajo ob čuvanju obratne tajnosti za cene nakupov, za stroške uprave, gospodarsko poslovanje (dividende in mezde) itd. Če podjetnik na primer hoče zaradi gospodarske krize delavce odpuščati, mora o tem prej sporočiti obratnemu odboru, da ta stavi predloge, kako naj bi se izpuščam izognili, morda s skrajšanjem delovnega časa itd. Tudi, če namerava podjetnik naložiti delavcu redovno kazen, mora to sporočiti obratnemu odboru in navesti razloge. Ta zakon pomeni nadaljnjo zmago kolektivnega delavskega prava na svetu. V svoji utemeljitvi pravi socialistični minister dela, sodrug Caballero, izrecno, da ne zadošča, da bi delavce v obratih ščitili samo iz človeških razlogov, nego jim moramo v okviru njih organizacije zagotoviti pravico sodoščevanja v obratu na zakoniti podlagi.

RUSIJA NE PLAČUJE VEČ V DOLARJIH

Iz Moskve prihaja poročilo, da se bo v kratkem izšlo iz Rusije mnogo inozemskih delovnih moči, v prvi vrsti inženirjev in profesoristov, ki se bodo vrnili v Ameriko. Povod za to je dala ruska vlada, ki noče obnoviti starih pogodb z nameščenci v dolarski veljavi. Ponuja jim plačev v rubljah, kar pa inozemci odklanjajo. Pravijo, da so imele ruske blaginje že delj časa težave zaradi izplačevanja v dolarjih. Vste, ki so jim bile potrebne, da izplačajo inozemce, kakor veljavajo pogodbe z njimi, so bile previsoke, da bi jim mogli zadostiti s tujo valuto. Mnogi so že doslej prejemali plačilo v rubljah, kar pa inozemci v bodoče odklanjajo, ker ne priznavajo rublja v Ameriki za mednarodno plačilno sredstvo.

"Ali vodi vaš proces še vedno advokat, ki je stanoval v vaši hiši kot samec?" "Se vedno. Razlika je samo ta, da sedaj jaz stanujem kot samec v njegovi hiši."

Najbolj uspešno lahko to akcijo izvedejo federacije. V svojem okrožju se naj obrnejo do raznih pogrebnikov in kateri ponudi najugodnejše pogoje glede cen in kvalitete pogrebcev, tisti naj dobi pogodbo. Razume se, da bi ne bil nihče pripravljen najeti dotičnega pogrebniika. Ugodnost bi bila le

Finski fašisti so kapitulirali. Fašisti so se oborožili s strojnimi in puškami (na sliki) in se napotili v glavno mesto, da strmoglavijo vlado, toda med potjo so bili tepeni. Eden njihovih voditeljev je izvršil samomor.

Glasovi iz nasebin

(Nadaljevanje s 2. strani.) Zastopen do sočustvovanja z osebo, ki izgubi mogoče svoje najdražje bitje. Nasprotno. Ne morem se pa sprijazniti z današnjo, tisočletja staro buržoazno šego, ki zahteva, da se mrtvega človeka mora zabiti v drago rakev, položiti v zemljo, ali v razbeljeno peč, kjer se prične gostiti črvov in druge golazni ali pa se v nekaj minutah spremeni v prah in pepel. In dokler bo obstajala ta šega, tudi ne morem metati vsi ali pa večji del krivde na raketske pogrebniike.

Dejstvo je, da je skromen pogreb lahko ravno tako "veličasten" in primeren za najglobekejšo poslovitve od pokojnika kot razkošen. Razlika med tema dvema je le, da družina pokojnika ni toliko udarjena v prvem slučaju kot v drugem (v mislih imam delavske družine in ne tistih, ki lahko mečejo proč stotake ali tisočake).

Kje in kaj je torej izhod proti pogrebniškim "raketirom"? Prvič je potrebna sprememba v ljudskih nazorih. Proč od buržoaznega insistiranja na drage pogrebe! Skromnost je čednost, potrata je zlo. Priprostost je lepota, razkošnost je baharija. V lepoti ima človek užitek, do nje spoštovanje. V bahariji se kaže nečimernost, praznota človeka.

Drugič so potrebni praktični koraki za znižanje cen pogrebne. Potom organizacij je to laglje doseči kot posamezniku. Dasi imamo jugoslovanski izse-ljenci močne podporne organizacije, katerih karakter kaže, da bi se morale ukvarjati s silnimi problemi, nismo na tem polju še ničesar storili razen v Kansasu, kjer so rojaki ali prej prišli misliti na smrt ali pa so bolj dalekovidni in bolj go-spodarji kot smo drugod. V mislih imam potrebne akcije društev ali federacij za dosego cen-jajih pogrebcev.

Najbolj uspešno lahko to akcijo izvedejo federacije. V svojem okrožju se naj obrnejo do raznih pogrebnikov in kateri ponudi najugodnejše pogoje glede cen in kvalitete pogrebcev, tisti naj dobi pogodbo. Razume se, da bi ne bil nihče pripravljen najeti dotičnega pogrebniika. Ugodnost bi bila le

je. Vsekakor bo treba gledati, da bomo ali roka v roki na delo in drug drugemu pomagali. Kot se sliši, bo to trda borba. Zato se je treba povsod pripraviti. Treba bo gledati pri federaciji, ki ima sejo 24. aprila, da se bo nekaj ukrenilo, ravno tako pri konferenci, ki se vrši 17. aprila. Da niso federacije, konference in politika potrebne, bomo videli v bližnji bodočnosti. Kakšna bo bodočnost, nobeden ne ve, ampak upajmo, da prinese nam boljše kot je sedaj. Kajti nobena skupina delavcev ni tako niskotno izkoriščana kot so premo-garji. Zato upamo, da jim dobra volja in skupen nastop zopet pridobita organizacijo nazaj. Ako jo dobe, potem naj izvolijo uradnike, v katere imajo zaupanje. Ako vtake NMU svoje prate vmes, to odločno odklonite. Kajti sedaj ni čas za medsebojno prekanje, pač pa za skupno fronto. Drugače bomo imeli še slabše kot sedaj. Prišlo je še skoro tako daleč, da bi moral plačati družbi, da si lahko dela.

Zato se tudi opominja vse klube in društva Prosvetne matice in vse simpatičarje, da se gotovo udeležite konference in priredbe 17. apr. na Blatnu, O. Ukrepalo se bo tudi o stavki in organizirano stavkovni odbor, da bomo na vse pripravljani. Kajti borba bo huda in mi se moramo za vse službe pripraviti, da ne bo kakih homatij ali neprilik kot na prošli stavki. Ne prearite, bratje in sodrug delavci, to valna konference, da ne boste potem rekli, da ni bilo kaj prav sklenjenega, kar se tiče stranke ali stavke. Socialistična stranka je na vaši strani! Zapomnite si to! — Joseph Smey.

O veselici in predavanju Cleveland, Ohio. — V soboto 26. marca smo se udeležili veselice socialističnega kluba št. 27. Zabavali smo se prav dobro do polnoči. Udeležba je bila polna. Veselice so se udeležili Detroitčani, sodrug Cassin in sin, Spoljar in Peter Benedict. In pomislite, da so celo agitirali za naš klub št. 49 in nagovarjali rojake, naj pristopijo k socialistični stranki! Takih sodrugov bi potrebovali več! Upamo, da so srečno prišli nazaj v Detroit.

V sredo večer smo pa imeli predavanje dr. Walse, ki sta ga aranzirala klub št. 49 in 32. Udeležba je bila večja kot smo pričakovali. Bilo je nad 250 posetnikov. Po predavanju je sledil ples, ki je trajal do polnoči. Pijačo in prigrizke so nam darovali: Tony Tomšič, 821 E. 222. st., mezar, je podaril šunko, Blaž Godec, 16908 Grovewood ave., kavo in sladkor. Hvala lepa! Ju priporočamo rojakom. Pijačo so darovali nekateri sodrug in njih prijatelji. Tudi tom hvala! (Se pridemo.)

Stari dr. Walz je dober predavatelj. Zeli dobro delavstvu. Mu pokaže napake, ki jih dela. Pravi, da sta republikanov in demokratska stranka enaki. Povedal je kako kupujejo v mestni zbornici, kako preplačujejo razne zemljiške nakupe, ko mesto kupuje parcele. Ampak kakšen program bi rešil korupcijo — v tem te doktor postavi v megljo — on noče biti strankar. Kjer ni stranke, tam ni moči. Namignil pa je meni osebno, da morebiti bo še pri nas.

Še njim je na navzoče apeliral mladi sodrug Max Klein, naj pristopijo v edino delavsko stranko, ki ima program za rešitev delavskih problemov, to je: socialistična stranka. Predsedoval je Philip Jontex, brat Ivana Jontexa in je na navzoče naredil dober vtis. — Frank Barbič.

Ameriški izletniki, namenjeni na otok Bermudo, so imeli smolo pred kratkim, ko se je parnik Prince David potopil. Izletniki so se rešili v čolnih.

Igor Ščep:

RDEČE NOČI

Prvi del.

I.

V industrijskem revirju se je steno.

Jesen je dala zgodnjo noč in mrzlo vreme. Revir se je hitro zavil v mračno in popolno temo. Redke svetilke so osvetljevale blatne ceste in zanemarjena križišča zanemarnjenih ulic. Večina poslopij je tonela v temi, le gosposke hiše, stanovanja direktorjev in višjih uradnikov so bila svečano razsvetljena. V teh hišah je več denarja in zato tudi več svetlobe. Drugod, po barakah in stanovanjskih kasarnah tovarniških delavcev je pa revščina in bi svetloba njeno odurnost samo povečala.

Pred hišo, kjer je stanoval tovarniški uradnik Perov, je bilo tudi dovolj svetlobe. Zato je Marta, žena tega uradnika, oprezno pogledovala skozi okno na razsvetljeni del ulice. In oprezovala za ljudmi, ki so hodili mimo in bili večinoma predmet njene pozornosti. Stala je pri oknu v prvem nadstropju, na ulici je videla prav vse, kar se je zgodilo, nje pa nihče ni mogel opaziti. Soba, v kateri je stala, je ostala temna, prav nalašč jo je ugasnila, da je mogla z večjo brezskrbnostjo gledati na ulico.

Ko so večne duri naškripale pod težo odrija in je pred hišo stopil starejši mož, je ona še prav posebno pogledala skozi okno. Možki se je od hiše takoj oddaljil. Stopal je počasi, nekam trdno. Enkrat se je zdelo, da se hoče ozreti nazaj in pogledati v prvo nadstropje, toda namero je očividno opustil in šel kar tako dalje. Na ulici se je stisnil h kraju in se zgubil v temi.

Ta možki je bil Martin mož. Ko je odšel, je njo prevzelo vidno zadovoljstvo. Sama sebi se je posmehovala, da so se ji razlezele sočne ustnice v pravi izraz dobro speljane igre. Moža ni ljubila, njegova navzočnost jo je samo morila. Ta večer je vedela, da ima mnogo važnih opravkov in je samo čakala, kdaj odide. Ker se z njo čestokrat ni mnogo menil, je odšel brez slovesa in brez vednosti, kje se ona prav za prav nahaja. Pošli so ga gnali v zadregi in zato ni utegnil na vse pomisliti, kadar je kam odhajal. Saj jo je že večkrat prezrl, ta večer se mu je pa namenoma skrila. Tudi ona je imela opravke, ki pa njegovim niso bili prav nič podobni.

Čakala je svojega ljubimca. Zato njeno veselje, ko je zagledala, da mož odhaja in ji nehote daje prostost in priliko. Marta je kar drgetala ob misli, da je svobodna, da ji bo spet mogoče doživeti nekaj posebnih, komaj pričakovanih trenutkov.

Po moževem odhodu je gledala na ulico s še večjo vnemo. Vzle neobljudenosti tega kraja je šlo po ulici dovolj ljudi. Malokdaj je bila čisto prazna. Vendar pa Marta nihče od teh, ki so šli mimo, ni ugajal. A ona je vendarle čakala. Počasi je postajala nestrpna. Se je zrla skozi okno, toda ne več s tistim brezskrbnim, prepričanim čakanjem, ki ga daje samo popolna gotovost. Ker je stala le predolgo ob oknu in zgrubila že preveč časa v temni sobi, je prišla luč in se ugasnila. Spadla je obraz in se stresla po stasitem, lepo oblikovanem telesu. Nato je šla vnoč na staro mesto čakanja in opreznosti, pustila tam nove minute a spet zastoj. Ljubimca ni bilo.

Luč v sobi je gorela. Marta je v jezi zastrla vsa okna, se zaklenila in pometala s seboj vso obleko. Pred zrcalom se je vnoč oblekla, čisto drugače a vendar z veliko nestrpnostjo. Nadela si je plesno toaletto. Poiskala je še plašč, se nekaj hipov zamislila, ugasnila luč v sobi, potem pa pri oknu prejšnjega čakanja narahlo odgrnila zaveso in

zadnjikrat pogledala na ulico. Zrla je samo dve, tri minute. Nato je sobo zapustila. Plašč si je oblekla na stopnicah.

Iz hiše ni šla tam, kjer je šel poprej njen mož. Odpila je zadnja vrata in se prav za prav izhitopila na prosto. Marta so vodila čudna pota. Namenoma se je izognila vseh obljubljenih cest. Mimo ljudi je hitela tako, da je niso mogli prepoznati. Do nikogar ji ni bilo.

Po četrtni nagli hoji je obstala za veliko stavbo. Ustavila se je kakor na zapoved. Prostor je bil temen. Le iz osrednjega hiše se je usipala svetloba v medlih žarkih.

Marta je prislunila.

Slušala je godbo, ki je igrala plesne komade. Drugega ni bilo slišati. Še godba je nekam žalostno in zategnjeno prihajala iz plesnih prostorov. Marta je postala neodločena. Že je hotela v hišo, pa se je spet premislila. Stavbo je dobro poznala. Iz posebnih nagibov ni takoj vstopila, iz posebnih namenov tudi ni šla pred glavni vhod, ampak k durim, ki so vodile v poseben, od plesišča oddeljen prostor.

Ker je začutila, da gredo za hišo ljudje, ki bi jo utegnili začudeno gledati, je končno vstopila.

II.

V oddeljenem prostoru je bilo kaj puščobno. Prostor sam ni bil velik, a vendar tolik, da se je nekako delil v dva dela. V prvem je bil vhod z dvorišča, skozi katerega je Marta vstopila. Nasproti vходу je bil tudi prehod v plesno dvorano in ostale gostilniške prostore. Vmes je stala daljša miza z mnogimi sedeli. Drugi del je imel dva taka kota, da se je marsikdo lahko skril preradovednim očem in bil sam s sabo ali s svojimi pri eni izmed dveh okroglih miz.

Ko je Marta vstopila je bil v prostoru en sam človek.

V desnem kotu je zamišljeno sedel Mirko Menart, trindvajsetleten, slabo oblečen fant. Mirko je bil prav za prav nekaj študent, ki zdaj ni več študiral. Težke prilike so ga hudo morale, zato je navadno kazal veliko zadržanost in nemirnost.

Perovšev je dobro poznal. Ko se je znašla pred njim, je na glas niti pozdravil ni. Celo z nekim posemhom je sprejel njeno pojavo v tej hiši. Ona se je le mimogrede ozrla nanj. Tudi zgovarjala se je le mimogrede, zato pač, ker drugega ta trenutek ni bilo pri rokah.

— Kje so nočijo vsi ljudje? Velik ples je naznanjen, pa je vendar vse tako prazno.

Mirko je opazil njeno precejšnjo skrb in se ji rogala.

— Kaj hočemo! Je pač kriza in z njo smo pri denarju. Lačnim ni do plesa, sili pa ne zahajajo v to hišo. Le včasih kdo pomotoma zaide.

Marta ga je dobro razumela, vedela je, da meri nanjo, ker pa ni hotela kar tako od njega, se je ujezila, a vendar hlastno vprašala:

— Koga meniš?

Mirko se je zbadljivo nasmešnil.

— Ti si že ena tistih belih vran.

— Ti mar ni prav, če pridem?

Fanta je vprašanje sprejelo v glasno razlaganje svoje zagrenjenosti. Z vsako besedo je dal spoznati zasmeh, čeprav ni nič napačnega povedal.

— Vesel sem te, ker vem, zakaj prihajaš. Andreju te iz srca privoščim. On je kakor ustvarjen zate. Krepek in živ! Njegovi objemi so gotovo slajši od objemov tvojega so-proga.

(Dalje prihodnjik.)

Skušal jima je potegniti kučme z oči in je nehalno spraševal, kaj sta po poklicu. Moža pa sta ponavljala, da sta pokusovalca, česar tudi poveljnik straže ni mogel razumeti.

Dejal je, da takinega poklica ni. Še bolj se je bil začudil, ko ju je bil vprašal, odkod prihajata in sta mu odvrnila, da sta pravkar končala službo. "Potemtakem sta se opila v službi?" je dejal poveljnik straže. "Tako je," sta potrdila aretiranca, "napila sva se v službi."

Ta odgovor je še bolj osupnil poveljnika straže, ki ni vedel, ali aretiranca brijeta norca iz nje-ga, ali pa govorita resnico. Naposled se mu je zdelo, da se mu je posvetilo pravo vprašanje. "Kaj, tako pozno sta bila v službi?" ju je vprašal. Prizadeta pa sta povedala, da sta delala nadure. Zdal je bil poveljnik straže še v večji zadregi. Pogledal je zdaj Mitrohina, zdaj aretiranca. Naposled je vprašal:

"Prosim vaju, pojasnita mi vendar, v čem prav za prav obstoji vašina služba? V čem?"

"Najina služba je taka," je dejal prvi, ki ga je položaj že nekoliko iztrenil. "Obiskujemo kleti in točilnice in pokušjeva vino. Od vsake vrste in vsakega pridelka. Potem določava ceno."

"Kaj se je začudil poveljnik straže, "tudi takšen poklic je na svetu? Od kdaj pa? Kako pa se opravlja?"

"Nu, da," je dejal iztrenjeni, "vino vzameš v usta, pa zopet izpljuneš."

"Izpljuneš ga tudi?" se je čudil poveljnik straže. "Saj to je vendar grešno početje! Mar se vama ne zdi škoda?"

"Kakor nanese naključje," je dejal iztrenjeni. Časih ga izpljune, zlasti, če ni nič prida. Kadar je dobro, ga ne izpljune. A če je dosti pokušenj, Bog se usmili, se človeku tudi dobro vino upre, da ga mora izpljuniti."

"Docela pravilno," je zdajci pripomnil Mitrohin, ki je z napeto pozornostjo poslušal zasmehovanje, "posebno, če je vino ali vino pomešano z vodo."

"Sedite vendar, sedite," je poveljnik straže prijazno povabil aretiranca. "Zadeva je zame povsem jasna. Hodila sta po štirih iz službenih ozirrov. Zato ne bomo postopali zoper vaju. Se eno vprašanje, ki pa je čisto zasebnega značaja: Ali želita prenočiti pri nas, ali pa vaju naj spremimo domov?"

"Hvala," je odvrnil iztrenjeni, "mislim, da bova našla tudi sama."

Odšla sta. Poveljnik straže in Mitrohin sta zrla za njima. Ko sta bila že na ulici, je premagalo poveljnika straže, da je nenadoma planil pokonci in skočil za njima ter zavpil:

"Ali je pri vas še kakšno mesto prosto?"

"Zal ne več," je odvrnil iztrenjeni, "vse je že zasedeno."

Poveljnik straže se je popraskal po glavi, srbelo ga je pa, da bi še enkrat stekel za njima in ju vprašal, če ni vsaj kdaj pa kdaj prilika, da bi potrebovali pomožnih pokuševalcev vina, za kar bi se bil rad ponudil.

Uslišana prošnja

Pismo nečaka stricu:

"Dragi stric! Prav lepo te prosim, pošli mi 100 dolarjev. Pismo pošljam po postreščku, ki bo čakal na odgovor. Ko bi ti vedel, koliko sem trpel, preden sem se odločil odpisati pismo, bi se me gotovo usmili. Ljubeti Te nečak.

PS.: Ko sem to napisal, sem se čutil tako osramočenega, da sem tekel za postreščkom, da vzamem pismo nazaj in ga uničim. Zalibog, nisem ga več dohiti. Dal Bog, da ne bi pismo nikdar prišlo v tvoje roke!"

Stric je odgovoril kratko: "Dragi nečak! Bodí hraber, in ne sramuj se več. Tvoja želja je uslišana. Pismo se je zgubilo."

Mihail Zoščenko:

Slnčaj v bolnici

V februarju, bratci moji, sem zbolel.

Legel sem v mestno bolnico. In tako vam ležim, veste, v mestni bolnici, ležim se in duševno počivam. Vseenoakrog pa tiho in mirno, da nikoli tega. Povsod anaga in red, celo ležati je človeku nerodno. A če hočeš pljuniti, evo ti pljuvalnika. Hočeš sesti, stol imaš pri rokah, če se hočeš usekniti, usekuj se, kolikor ti drago v roko, a v rjuho — bog varuj, v rjuho za vse na svetu ne dovolijo. Pravijo, da tega ni v pravilniku.

No ni da bi se ne potolažili. Toliko je naokrog postrežbe, toliko laskanja, da nikoli tega.

Leži, pomislite, takle oguljeni človek, pa mu nosijo obed in posteljo postiljajo in barometer vtikajo pod pazduho in klistirajo ga lastnoročno in celo za njegovo zdravje se zanimajo.

In kdo se zanima? Važni, vodilni ljudje — zdravniki, doktorji, sestrice in pa še ranocelnik Ivan Ivanovič.

Pa sem začutil tako globoko hvaležnost do vsega tega osebja, da sem sklenil doprinesiti gnotno hvaležnost.

— Vsem ne moreš dati, — sem pomislil, — toliko ne premore. Enemu dam, si mislim. A komu — to bome videli.

In vidim: nikomur drugemu ne moreš dati, nego ranocelniku Ivanu Ivanoviču. Močak, da bi ga spak, je krepek in dostojanstven, prizadeva si pa tudi najbolj in kar iz kože leze.

— Pa naj bo, si mislim, nje-mu dam. In začel sem razmišljati, kako bi mu stisnil, da bi me za to ne kresnil po nosu.

Naključje je kmalu nanese. Stopil je ranocelnik k moji postelji in pozdravil:

— Zdravstvujte, — pravi, kako pa kaj zdravje. — Ste opravili potrebo?

Aha, si mislim, že kluje.

— Seveda sem jo — pravim — pa je nekdo izmed bolnikov nočno posodo odnesel. Če bi pa radi sedli — kar sedite k meni na posteljo. Se bova kaj pome-nila.

Prisedel je ranocelnik na posteljo in sedi.

— No, — mu pravim, — kako je kaj, kaj plšejo, se kaj dobro zasluži?

— Zaslužek, — pravi, — ni velik, a kar je inteligentnejših bolnikov, prav gotovo stisnejo kaj v roko, tudi če so že v zadnjih zdihljajih.

— Izvolite, — pravim. V zadnjih zdihljajih sicer še nisem, dam pa rad. In celo že davno sem sanjal o tem.

Potegnil sem izpod zgljavnja denar in mu ga dal. Sprejel ga je zelo ljubeznjivo in z roko mi je pomahal v zahvalo.

A drugi dan se je vse to začelo.

Ležal sem zelo mirno in zadovoljno, nihče me dolej ni nadlegoval, a zdaj se je ranocelniku Ivanu Ivanoviču menda kar zmešalo od moje gnotne hvaležnosti. Čez dan jo primaha desetkrat ali petnajstkrat k moji postelji. Zdal mi popravi zgljavnje, zdaj me odveče v kopalnico, zdaj zopet mi priporoča klistiranje. Že s samimi termometri me ugonobi, pasja noga! Prej so mi merili temperaturo enkrat ali dvakrat na dan, pa je bilo dobro. Zdal mi jo pa merijo petnajstkrat. Prej je bila kopalnica hladna in ugajala mi je, zdaj ti pa napolni kad s kropom — da bi kar na pomoč klical.

Poskušal sem že to in ono — vse zaman. Ponujal sem mu, cigaru, še denar, da bi me le pri miru pustil, on si pa prizadeva še bolj.

Minil je teden, vidim — tako ne gre več.

Vzelo me je bilo, dobrih pet-najst funtov je šlo, shujšal sem bil in jed mi ni več dišala. A ranocelnik si je še vedno prizadeval.

Nekoč je malo manjkalo, da me ni ta capin skuhal v kropu. Bogme. Tako kopal mi je pripravil, falot grdi, da mi je kar kurje oko na nogi počilo in koža se mi je olupila.

Pa sem dejal:

— Čuj, ti cigan, kaj kuhaš ljudi v kropu? Ne dobiš več gnotne hvaležnosti.

On mi pa pravi: — Pa ni treba. Pa poginite, pravi, brez pomoči znanstvenih sodrudičkov.

In oddel je. A zdaj gre zopet vse po staro.

Temperaturo mi merijo enkrat na dan, klistirajo me pa samo po potrebi. In kopal je zopet hladna in nihče več me ne nadleguje.

Ne bije se zaman boj zoper napitnino. Oh, bratci, ni zaman ta boj.

IZVEDETI ŽELIM

za naslov mojega prijatelja Frank Peterlina, kateri je bival v okolici Scranton, Pa. Priglas-naj se na naslov: Prijatelj, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

—(Adv.)

DR. J. F. KOTRICH

DENTIST

334 Center Street, Chicago

Phone Diversey 4133

Posluje na tem naslovu še enajst let

Ali ste naročili na dnevnik "Prosveta"? Podpirajte svoj list!

ZNIŽANE CENE

Ako nameravate v stari kraj, je sedaj najugodnejša prilika priglasiti se za izlet na parniku EUROPA dne

9. julija,

katerega nameravam voditi osebno.

(Posebno zanimiv načrt.)

Za vsa pojasnila glede potovanja in vreditev potnih listin se obrnite na:

VLADO PREMUR,

27 So. Main St.

So. Norwalk, Conn.

ZELO ZNIŽANE

CENE TJA IN NAZAJ
Do LJUBLJANE

in nazaj — preko Hamburga

\$139

V TRETJEM RAZREDU

Sedaj v veljavi na vseh naših parnikih

Za pojasnila vprašajte lokalnega agenta ali

HAMBURG-AMERICAN LINE

177 N. MICHIGAN AVE., CHICAGO

TELEFON ROCKWELL 4904

TISKARNA S. N. P. J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabilna za venčice in ahode, vizitnice, častilke, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovanskem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J.
DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne
Cene zmerna, unjako delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue

CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTRENA POJASNILA

Pantelejmov Romanov:
Pokuševalec vina

Stražnik Ivan Mitrohin iz 65. revirja, ki je bil odšel a proslave rojstnega dne svoje svakinje naravnost v službo, je stal naslonjen na hišna vrata. Nič hujšega, je razmišljal, kot če se nalokaš piva, ki je pomešano z vodo. . . Človeški občutki se popolnoma spremenijo in oči ti vidijo vsakovrstne stvari. Pa kaj bi se bal zaradi tega! Ulica je ulica, in če pridejo odkod razbojnik, potegnem pištolo. . .

Tedajci sta priklovrtili po cesti dve pošasti. Mitrohinu je kar zastala kri v žilah. Hodili sta po vseh štirih. Opetekali sta se na čudne načine in sta skušali hoditi lepo po sredi ceste, pa ju je vedno znova zaneslo na pločnik, kjer so stali veliki kupi snega. Mitrohin je bil že segel po samokresu; tisti hip pa se spomni, da je proti hudicu brez moči, ker ga ne zadene kro-gla. Takoj zatem se je domislil, da ne sme verjeti v hudice. Pošasti sta se mu približali. V glavi se mu je posvetilo, da bi to utegnili biti dva medveda, ki sta nemara pobegnili iz živalskega vrta. Skril se je v bližnji veži in je čakal. Ko sta bila medveda že prav blizu njega, je slisal, kako se pogovarjata: Prvi je dejal: "Da . . . danes imamo vsega dovolj. . . " "Oh,

je znil drugi in hotel še nekaj pripomniti, pa očitno ni mogel, zakaj tisti čas je zamahnil s šapo in odkreval dalje. Mitrohin je nekoliko minil strah in je stopil za njima.

"Stojta, državljana!" je dejal. Državljana ju je imenoval zaradi tega, da bi se jima ne zameril, čeprav si še vedno ni bil na jasnem, sta li človeka ali pošasti. "Državljana," je ponovil, "zakaj pa ne hodita tako kot se spodobi?" "Saj sva že pokušala, kar se je dalo," mu je odvrnil eden izmed dvojice, ki se je opiral na vse štiri in je za trenutek skušal dvigniti glavo. "Začela sva hoditi kakor hodijo ljudje, pa ni šlo. Padala sva; da sva vsa krvava." "Vesta kaj," je dejal Mitrohin, "jaz sem oblast. V imenu postavbe vaju pozivam, da mi sledita. Sestavili bomo zapisnik in potlej vaju pokličejo pred ljudskega sodnika." "Čemu pa bova sodišču?" je vprašal eden izmed mož. "Ej bratec," je menil Mitrohin, "sodišče še ve, čemu je tu. Republika takorekoč napenja vse svoje sile, da bi napravila red, vidva. . . vidva pa ne hodita po vseh štirih!" "Nu, nu, če je tako, pa bodi. . . Zares ne vem, kako naj človek hodi, če ne po štirih. Le pokušaj opravljati najino službo, pa boš videl."

"Kaj pa sta po poklicu?" je vprašal Mitrohin. "Eh, kaj sva. . . Pokuševalca vina sva." "Ne razumem," je rekel Mitro-

hin. "Tudi midva ne razumeva tebe," je dejal eden izmed pokuševalcev. "Pa boš že videl in spoznal, kakšna je ta služba." "In odkod prihajata?" je vprašal Mitrohin. "Iz službe, ljubček, naravnost iz službe. . . če hočeš, verjemi, če nočeš, ni treba. Tako, tako. . . Tako je, nu, kaj se hoče. Služba je takšna."

Mitrohin še vedno ni razumel, za kaj gre in je zabrusil prve-mu štirinočcu v obraz: "Tak molči in ne čakaj venomer. Daj mi roko, pomagaj ti bom na noge. Hajdimo!" "Kaj samo na noge naj stopim?" se je začudil štirinoček. "Samo na noge, kakor vsi drugi državljani!" se je moško odrezal Mitrohin strogo. Prijel je vsakega za eno roko in ju začel vleči za seboj. Komaj pa je bil napravil par korakov, že je občutil v glavi tisto proketo nejasnost, ki je prihajala od vodke, pomešane a pivom.

Od tam se je oprezno plazil dalje proti svojemu revirju. S hrbotom tipaje ob hiše je vlekel za seboj oba državljana, ki sta zdaj hodila napol po dveh. Navdajal ga je nekakšen ponos, da je še toliko pri moči; prav zares bi se ne bil nadejal, da bo še tako.

Poveljnik straže je dolgo gledal dolose. Ogledoval je obleko obeh aretirancev, ki je pričala, da sta možaka med potjo večkrat počivala na tleh v snegu.